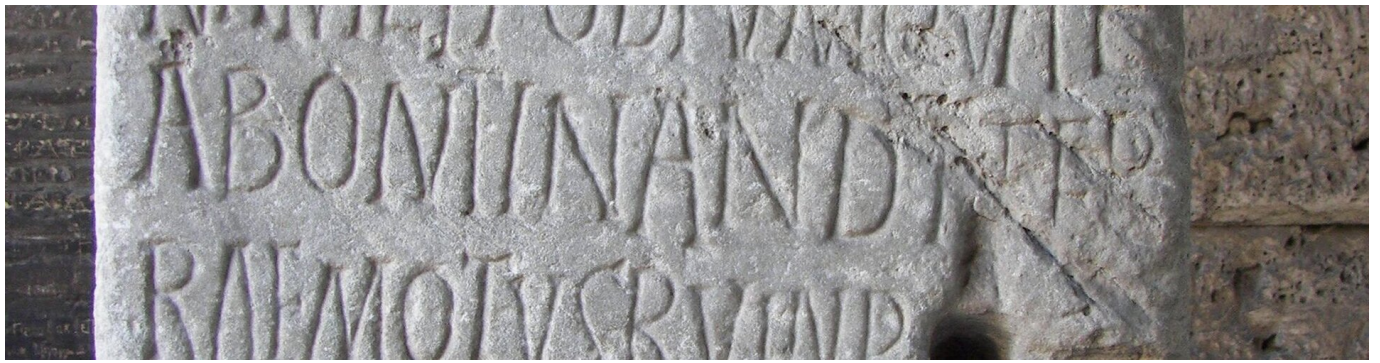
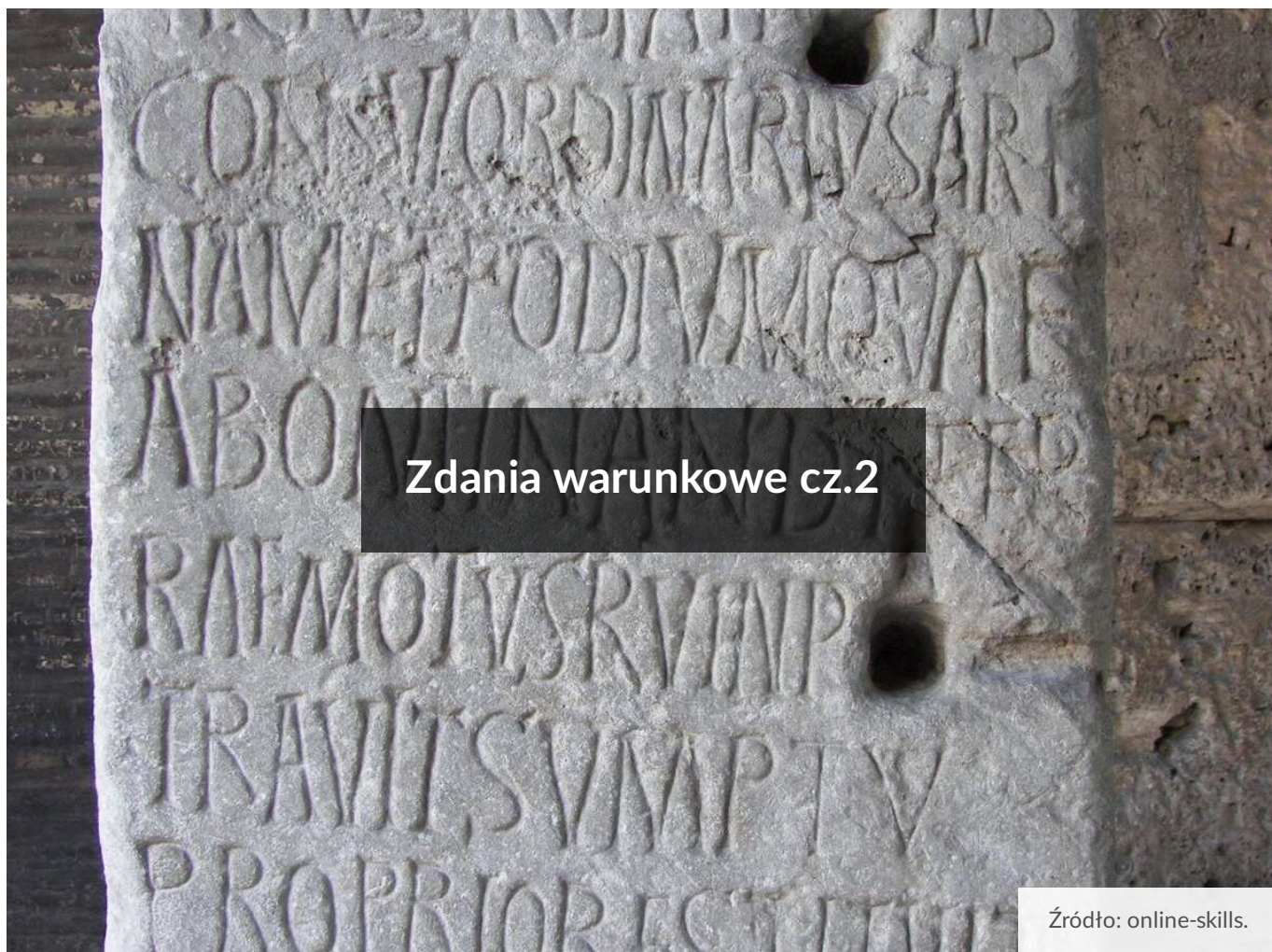

Zdania warunkowe cz.2

- [Zdania warunkowe cz.2](#)

Zdania warunkowe cz.2

Źródło: online-skills.

Ważne daty

356 p.n.e.-323 p.n.e. - lata życia [Aleksandra Wielkiego](#)

318 p.n.e.-272 p.n.e. - lata życia króla [Pyrrusa](#)

247 p.n.e.-183 p.n.e. - lata życia [Hannibala](#)

242 p.n.e.-187 p.n.e. - lata życia [Antiocha III Wielkiego](#)

236 p.n.e.-183 p.n.e. - lata życia [Scypiona Afrykańskiego Starszego](#)

Scenariusz lekcji dla nauczyciela.

I. W zakresie kompetencji językowych. Uczeń:

2. zna i rozpoznaje następujące zjawiska składniowe z zakresu gramatyki języka łacińskiego:

5) następujące typy zdań podrzędnych w języku łacińskim: zdania okolicznikowe czasu, przyczyny, warunku, celu i skutku, zdania dopełnieniowe;

8. dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie morfologii:

16) poprawnie tłumaczy charakterystyczne dla łaciny:

c) następujące typy zdań podrzędnych: zdania okolicznikowe czasu, przyczyny, warunku, celu i skutku, zdania dopełnieniowe;

Nauczysz się

charakteryzować formy morfologiczne;

konstruować zdania podrzędne warunkowe;

tłumaczyć tekst łaciński przy pomocy słownika.

Zdania warunkowe ze spójnikami *dum*, *dum modo*, *modo*

Do zdań warunkowych zaliczamy również zdania ze spójnikami: *dum* (byleby), *dum modo* (byle tylko) oraz *modo* (jeśli tylko). Stanowią one osobną kategorię zdań warunkowych, wyrażając pewne zastrzeżenie, którego spełnienie warunkuje czynność zdania nadrzędnego. Orzeczenie zdań wyrażane jest w koniunktywie według następstwa czasów (*cōnsecūtiō temporum*). Oto przykłady zdań:

<i>Ōderint, dum metuant.</i>	<i>(Gallia) omnis aequō bellī patitūr iniūriās, dum modo repellat perīculum servitūtis.</i>	<i>Magnō mē metū liberāverīs, modo inter mē et tē mūrus intersit.</i>	<i>Poterimus autem, adnitāmur modo.</i>
--------------------------------------	---	---	---

<i>Niech nienawidzą, byleby się bali.</i> (Cyceron)	<i>(Galia) ze spokojem znosi wszelkie niebezpieczeństwa wojny, byleby tylko zażegnać niebezpieczeństwa niewoli.</i> (Cyceron)	<i>Uwolnisz mnie od wielkiego lęku, jeśli tylko oddzieli mnie od ciebie mur.</i> (Cyceron)	<i>Zatem zdołamy, jeżeli tylko dołożymy starań.</i> (Seneka)
--	--	---	---

Podobizny autorów: Cyceron i Seneka:

„Cyceron”, XIX w., Rzymski plac sprawiedliwości, wikimedia.org, CC BY 3.0

„Seneka“, XVII w., Muzuem del Prado w Madrycie, wikimedia.org, CC BY 3.0

Język łaciński
i Kultura Antyczna

ZDANIA WARUNKOWE CZ.2

Film dostępny pod adresem </preview/resource/R1PMcW002Y85h>

Źródło: online skills.

Film animowany przytacza fragment dzieła Tytusa Liwiusza pt. „Od założenia miasta”. Na pierwszym ekranie pokazany jest łaciński tytuł utworu. Lektorka czyta: *Ex T. Liviī librī XXXV Periochā*. Następny ekran przedstawia kamienne popiersie wodza rzymskiego – Scypiona Afrykańskiego Starszego. Ukazany jest jako mocno zbudowany, około czterdziestoletni mężczyzna. Jest łysy. Ma kształtny nos, zaciśnięte usta i lekko wystający podbródek. Lektorka czyta: *P. Scīpiō Āfricānus lēgātus ad Antiochum missūs Ephesī cum Hannibale*. Na ekranie pojawia się czarnobiała ilustracja marmurowego popiersia Hannibala. Wódz ma krótki kręcony zarost, prosty nos, oczy wpatrzone w dal. Ubrany jest w szatę spiętą na ramieniu; na głowie ma hełm. Lektorka kontynuuje: *quī sē Antiochō adiūnnerat, conlocūtus est, ut sī fierī posset, metum eī, quem ex populō Rōmānō concēperat, eximeret. Inter alia cum quaereret quem fuisse maximum imperātōrem Hannibal crēderet*. Na kolejnym slajdzie znajduje się fragment mozaiki pompejańskiej zatytułowanej „Bitwa pod Issos”. Ukazany jest Aleksander Wielki na swoim koniu Bucefale. Ze względu na zniszczenia zachował się jedynie wizerunek króla od pasa w górę oraz głowa konia. Król ma czarne włosy i duże ciemne oczy. Ubrany jest w srebrną zbroję; w rękach trzyma dzidę. Lektorka czyta: *respondit Alexandrum, Macedonum rēgem, quod parvā manū innumerābilēs exercitūs*. Na ekranie pojawia się cała mozaika przedstawiająca żołnierzy walczący konno na polu bitwy. Z lewej strony obrazu znajduje się Aleksander Wielki na koniu. Naciera na króla Persów – Dariusza, który siedzi na kwadrydze zaprzężonej w czarne konie. Król Persów wychyla się z powozu wyciągając przed siebie rękę. Na głowie ma żółtą chustę. Lektorka czyta: *fūdisset quodque ultimās ōrās, quās vīsere suprā spem hūmānam esset, peragrāssset*. Na kolejnym ekranie pojawia się fotografia rzeźbionego popiersia Pyrrusa. Ukazany mężczyzna ma krótkie kręcone włosy, pociągłą twarz i rozchylone usta. Rzeźba ma utracony nos. Jest ustawiona na postumencie z szarego kamienia, na którym wyryty jest podpis: PYRRHOS.

Lektorka czyta: Quaerentī deinde, quem secundum pōneret, Pyrrhum, inquit. Obok fotografii pojawia się grafika przedstawiająca wojskowe namioty. Kiedy lektorka kontynuuje czytanie, na ekranie ukazuje się ponownie wizerunek Hannibala. Lektorka czyta: castra mētārī primum docuisse, ad hōc nēminem loca ēlegantius cēpisse, praesidia disposuisse. Exsequentī, quem tertium dīceret, sēmet ipsum dīxit. Na kolejnym ekranie pojawia się fragment szesnastowiecznej grafiki ukazującej nagich walczących żołnierzy. U góry znajduje się wyryty napis: PV. COR. SCIPIO. Lektorka kontynuuje: Rīdēns Scīpiō: quidnam tū dīcerēs, inquit, sī mē vīcissēs? Pojawia się druga część grafiki. Wśród walczących ukazana jest postać mężczyzny z tarczą na plecach i pałą w ręku. Napis znajdujący się w górze płaskorzeźby informuje, iż jest to wódz kartagiński Hannibal. Lektorka: Tunc vērō mē, inquit, et ante Alexandrum et ante Pyrrhum et ante aliōs posuissem. Na ostatnim ekranie ukazany jest cały przytoczony tekst oraz ilustracje, które pojawiały się w trakcie czytania.

Kto jest największym wodzem?

Mozaika przedstawiająca zwycięstwo Aleksandra pod Issos, I w p.n.e., Narodowe Muzeum Archeologiczne w Neapolu - Włochy, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Alexander_at_Issus), domena publiczna

Kto jest największym wodzem?

(ex T. Līvii librī XXV Periochā)

P. Scīpiō Āfricānus lēgātus ad Antiochum missūs Ephesī cum Hannibale, quī sē Antiochō adiūnxerat, conlocūtus est, ut sī fierī posset, metum eī, quem ex populō Rōmānō concēperat, eximeret. Inter alia cum quaereret quem fuisse maximum imperātōrem Hannibal crēderet, respondit Alexandrum, Macedonum rēgem, quod parvā manū innumerābilēs exercitūs fūdisset quodque ultimās ōrās, quās vīdere suprā spem hūmānam esset, peragrāsset. Quaerentī deinde, quem secundum pōneret, Pyr-rhum, inquit, castra mētārī primum docuisse, ad hōc nēminem loca ēlegantius cēpisse, praesidia disposuisse. Exsequentī, quem tertium dīceret, sēmet ipsum dīxit. Rīdēns Scīpiō: *quidnam tū dīcerēs*,

inquit, sī mē vīcissēs? Tunc vērō mē, inquit, et ante Alexandrum et ante Pyrrhum et ante aliōs posuissem.

Źródło: Jeanne Marie Neumann, *LINGVA LATINA, A Companion to Roma Aeterna*, Cambridge 2013.

Persōnae

1

Alexander Magnus – 356-323 a.C.n., filius Philippī, fuit patre mortuō rēx Macedonum, quī imperium Persarum subēgit.

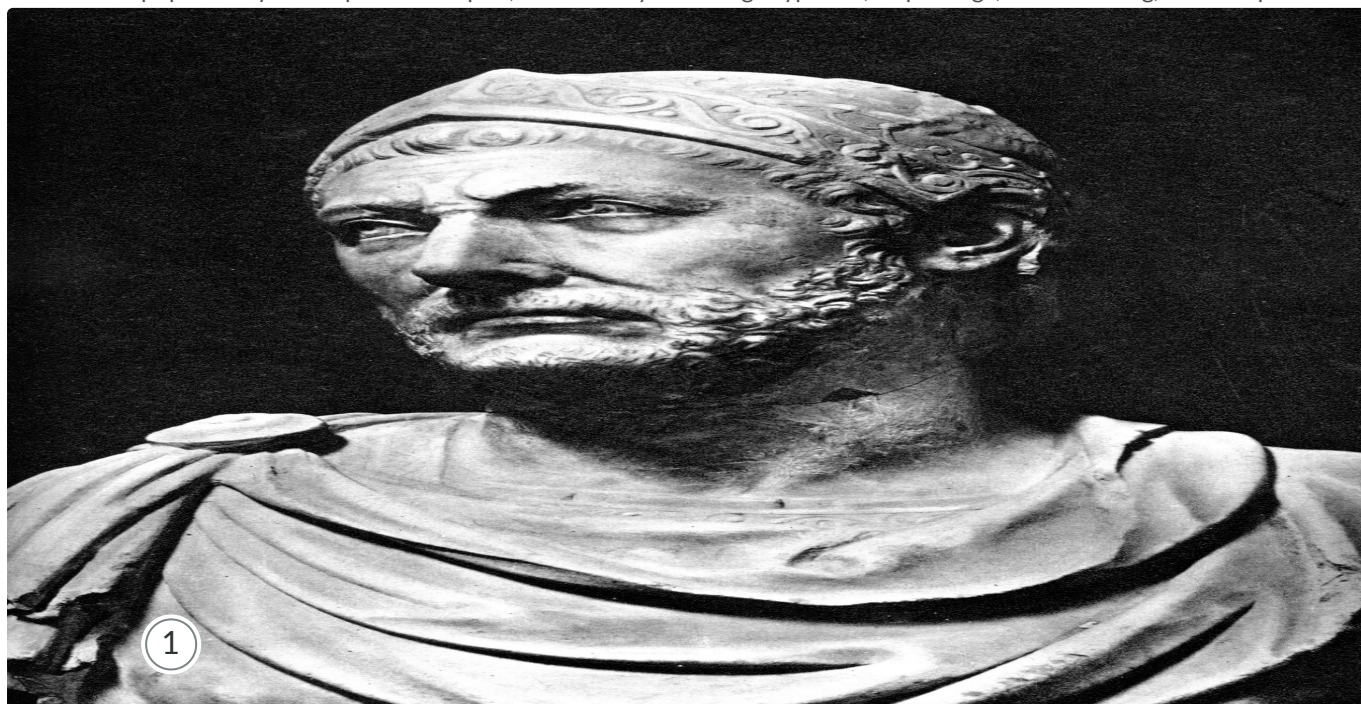
Autor nieznany, Alexander i Bucefał - fragment mozaiki przedstawiający bitwę pod Issos, Narodowe Muzeum Archeologiczne w Neapolu - Włochy, online-skills, domena publiczna

1

Pyrrhus Ēpīrōtēs - 318-272 p.n.e., fuit rēx Ēpīrī, quī cum Rōmānīs fortiter pugnāvit.

Marmurowe popiersie Pyrrus z Epiru - król Epiru, Muzeum Ny Carlsberg Glyptotek, Kopenhaga, [wikimedia.org](https://www.wikimedia.org/), domena publiczna

1

Hannibal Barca - 247-183 p.n.e., praeclārus dux Pūnicus, bellum cum populō Rōmānō gessit, quod ā posterīs Secundum Bellum Pūnicum appellātum est.

Phaidon Verlag, „Hannibal Barca”, [w:] Theodor Mommsen, „Historia Rzymu”, Wiedeń-Lipsk, 1932, [wikimedia.org](https://www.wikimedia.org/), domena publiczna

1

Antiochus III Magnus – 242-187 p.n.e., ē familiā Seleucīdārum, fuit rēx ab annō 223 ā.C.n. usque ad mortem.

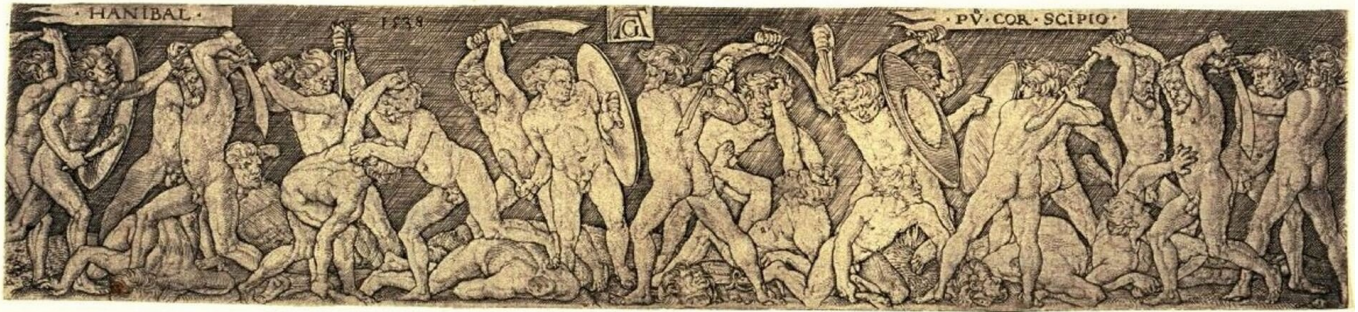
Srebrna moneta Antiocha III, online-skills, CC BY-SA 3.0

1

Pūblius Cornēlius Scīpiō Āfricānus Maior – 236-183 p.n.e., fuit dux in Secundō Bellō Pūnicō et nōtissimus vir rei pūblicae Rōmānae.

Scypion Afrykański Starszy, II p.n.e., Muzea Kapitołińskie - Włochy, online-skills, CC BY 3.0

Heinrich Aldegrever, „Hannibal i Scypion”, 1538 r., Muzea sztuk pięknych w San Francisco - USA, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hannibal_i_Scypion.jpg), domena publiczna

Zadania

Ćwiczenie 1

Połącz poniższe okresy warunkowe z odpowiednimi tłumaczeniami.

Poterimus autem, adnītāmur modo.

Zatem zdołamy, jeżeli tylko dołożymy starań. (Seneka)

Ōderint, dum metuant.

Uwolnisz mnie od wielkiego lęku, jeśli tylko oddzieli mnie od ciebie mur. (Cyceron)

Magnō mē metū liberāverīs, modo inter mē et tē mūrus intersit.

(Galia) ze spokojem znosi wszelkie niebezpieczeństwa wojny, byleby tylko zażegnać niebezpieczeństwa niewoli. (Cyceron)

(Gallia) omnis aequō bellī patitūr iniūriās, dum modo repellat perīculum servitūtis.

Niech nienawidzą, byleby się bali. (Cyceron)

Ćwiczenie 2

Określ typ okresu warunkowego poniższego zdania z tekstu:

Quidnam tū dīcerēs, inquit, sī mē vīcissēs?

☐ modus irreālis

☐ modus potentiālis

☐ modus reālis

Ćwiczenie 3

Określ typ okresu warunkowego poniższego zdania z tekstu:

Quidnam tū dīcerēs, inquit, sī mē vīcissēs?

☐ Co powiesz jeśli mnie pokonasz?

☐ Co powiedziałeś gdy mnie pokonałeś?

☐ Co byś powiedział, gdybyś mnie pokonał?

Ćwiczenie 4

Przeczytaj poniższe zdania i określ jaki okres zdań warunkowych reprezentują:

Sī virtūtem amābis, omnēs bonī tē amābunt.

Sī barba philosophum faceret, omnēs barbātī saperent.

Nisi tōtīus diē labōre mīlitēs dēfessī essent, omnēs hostium cōpiae dēlērī potuissent.

Nōs, fortēs virī, satis facere reī pūblicae videāmur, sī Catilīnae furōrem ac tēla vītēmus.

Negāre hōc nūllō modō potes, nisi forte omnia negāre cōstituistī.

modus potentiālis

modus reālis

modus reālis

modus irreālis

modus irreālis

Ćwiczenie 5

Połącz poniższe zdania z odpowiednimi tłumaczeniami.

Nōs satis facere reī pūblicae videāmur,
sī Catilīnae furōrem ac tēla vītēmus.

Jeśli ukochasz cnotę, wszyscy dobrzy
ludzie pokochają ciebie.

Negāre hōc nūllō modō potes, nisi forte
omnia negāre cōstituistī.

Jeśli tylko uniknęlibyśmy szaleństw
Katyliny i jego zapędów, wydawać by
się mogło, że zrobiliśmy dość dla
republiki.

Nisi tōtīus diē labōre mīlitēs dēfessī
essent, omnēs hostium cōpiae dēlērī
potuissent.

Nie możesz w żaden sposób temu
zaprzeczyć, chyba że postanowiłeś
wszystko zanegować

Sī virtūtem amābis, omnēs bonī tē
amābunt.

Gdyby broda czyniła filozofem, wszyscy
brodaci byłiby mądrzy.

Sī barba philosophum faceret, omnēs
barbātī saperent.

Gdyby żołnierze nie byli zmęczeni po
trudach całego dnia, mogliby pokonać
wszystkie wrogie oddziały.

Ćwiczenie 6

Zaznacz prawdziwe zdania.

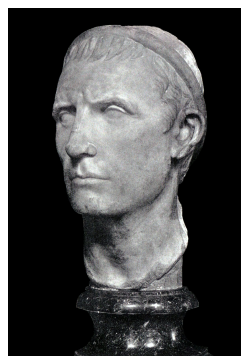
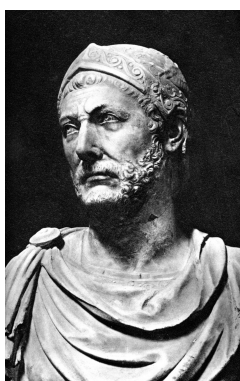
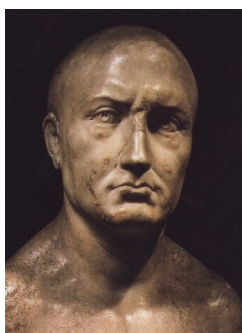
☐ Sī Hannibal Scīpiōnem vīcisset, sē ante Alexandrum et Pyrrhum posuisset.

☐ Hannibal crēdebat maximum imperātōrem fuisse Alexandrum.

☐ P. Scīpiō Āfricānus crēdebat maximum imperātōrem fuisse Pyrrhum.

Ćwiczenie 7

Połącz opisy postaci z ich sylwetkami.

*Fuit rēx Ēpirī,
quī cum
Rōmānīs
fortiter
pugnāvit.*

*Vir ē familiā
Seleucīdārū,
fuit rēx ab
annō 223
ā.C.n. usque
ad mortem.*

*Filius Philippī,
fuit patre
mortuō rēx
Macedonum,
quī imperium
Persārū
subēgit.*

*Fuit dux in
Secundō Bellō
Pūnicō et
nōtissimus vir
reī pūblicae
Rōmānae.*

*Praeclārus
dux Pūnicus,
bellum cum
populō
Rōmānō
gessit, quod ā
posterīs
Secundum
Bellum
Pūnicum
appellātum
est.*

Lista starożytnych władców i słownik

Aleksander Macedoński

król Macedonii, uznawany za jednego z największych wodzów w dziejach ludzkości. Po śmierci ojca, Filipa II, kontynuował jego politykę i podjął wielką wyprawę przeciwko Persom. Podporządkował sobie niemal cały Bliski i Środkowy Wschód, docierając aż do Indii. Jego wyprawy miały wielki wpływ na zmiany kulturowe w basenie Morza Śródziemnego, rozwój tzw. kultury hellenistycznej.

Pyrrus

król Epiru, Macedonii i Sycylii, zapisał się w historii walkami z Rzymem, znany jest z powiedzenia pyrrusowe zwycięstwo, które powstało od jego imienia (zwycięstwo okupione ogromnymi stratami). Miał być autorem pamiętników i podręczników nt. sztuki wojennej.

Hannibal

syn Hamilkara, dowódca wojsk Kartaginy podczas II wojny punickiej. Przez kilkanaście lat walczył w Italii, ostatecznie zmuszony do wycofania i pokonany przez Scypiona Afrykańskiego.

Antioch III Wielki

hellenistyczny władca z dynastii Seleucydów, rządził wielkim obszarem na Bliskim Wschodzie, największą pozostałością państwa Aleksandra Wielkiego. Był jednym z najwybitniejszych przedstawicieli dynastii Seleucydów.

Scypion Afrykański

wybitny wódz rzymski, zasłynął podczas II wojny punickiej, uzyskując wówczas przydomek Afrykański. Zwyciężył Hannibala w bitwie pod Zamą, dwukrotnie sprawował też funkcję konsula.

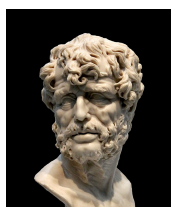
Słownik łacińsko-polski

Słownik łacińsko-polski

Galeria dzieł sztuki

„Cyceron”, XIX w., Rzymski plac sprawiedliwości, wikimedia.org, CC BY 3.0

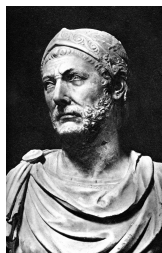
„Seneka“, XVII w., Muzuem del Prado w Madrycie, [wikimedia.org](#), CC BY 3.0

Mozaika przedstawiająca zwycięstwo Aleksandra pod Issos, I w p.n.e., Narodowe Muzeum Archeologiczne w Neapolu - Włochy, [wikimedia.org](#), domena publiczna

Marmurowe popiersie Pyrrusa z Epiru, król Epiru, 207 r., [wikimedia.org](#), domena publiczna

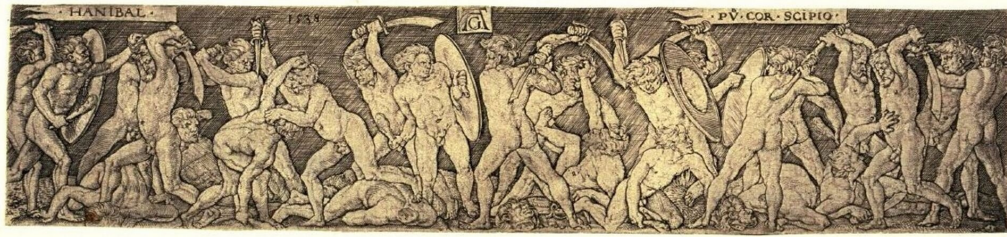
„Hannibal Barca“, 1932 r., [wikipedia.org](#), domena publiczna

Srebrna moneta z podobizną Antiocha III, [wikimedia.org](#), CC BY-SA 3.0

„Scypion Afrykański Starszy“, popiersie, reprodukcja z 2008 r., Muzea Kapitołińskie - Włochy, [wikimedia.org](#), CC BY 3.0

Heinrich Aldegrever, „Hannibal i Scypion”, 1538 r., Muzea sztuk pięknych w San Francisco - USA, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Aldegrever_-_Hannibal_and_Scipio.jpg), domena publiczna

Bibliografia

H. Wolanin, *Gramatyka opisowa klasycznej łaciny w ujęciu strukturalnym*, Kraków 2012.

Jeanne Marie Neumann, *LINGVA LATINA, A Companion to Roma Aeterna*, Cambridge 2013.

Tytus Liwiusz, *Dzieje od założenia miasta Rzymu*, tłum. W. Strzelecki, Wrocław 2004.

<https://www.thelatinlibrary.com/liv.html>